

Forskningsinitiativer for kirkegårde

*Af Susanne Guldager,
seniorrådgiver, Skov & Landskab (FSL)*

Gode erfaringer fra tidligere projekter har ført til et fortsat samarbejde mellem kirkegårdssektoren og Skov & Landskab (FSL).

Derfor drøftes nye ideer i øjeblikket i en arbejdsgruppe med henblik på at få formuleret konkrete forskningsprojekter og skabe grundlag for finansiering. Det fælles ønske er at få mere forskning i gang. Forskning, der kan belyse de særlige problemstillinger, der knytter sig til kirkegårdens bevaringsværdier og til anlæggenes udvikling og drift.

Idéfase

Arbejdsgruppen har flere projektideer. Den idé der har første prioritet er en brugerundersøgelse, der kortlægger den betydning de besøgende tillægger kirkegården. Desuden drøfter vi mulighederne for et udviklingsarbejde, der kan belyse sammenhænge mellem kvalitet og omkostninger i anlæggene i lyset af behovet for forandring og krav om besparelser.

Kirkegårdskulturen er i stadig forandring. Aktuelt betyder de ændrede begravelsesskikke et stort overskud af kirkegårdsareal på mange af de ældre kirkegårde. De ledige gravsteder ligger spredt og er ikke umiddelbart tilgængelige for anden anvendelse. Der er behov for planlægning, hvis kulturværdierne skal bevares og anlæggene udvikle sig i overensstemmelse med tidens krav.

Brugerundersøgelse

Det er relevante at spørge, hvad forandringerne betyder for kirkegårdens brugere, og få belyst hvordan beslut-

ningstagere og forvaltere kan tilgodese både de traditionelle brugergrupper og de nye, der anvender kirkegården som rekreativt område. I de tætbebyggede byområder, der ofte er underforsynet med grønne anlæg, har kirkegårdene særlig stor bevågenhed hos befolkningen.

Men hvad sker der med kirkegårdsanlæggenes kulturværdier og med kirkegården som meditativt rum for de efterladte, når byboere med behov for rekreation finder vej til kirkegården. Kan de rekreative interesser og de følelsesmæssige behov knyttet til begravelsesfunktionen forenes?

Hvordan kan vi bevare kulturværdierne og udvikle kir-

kegårdene i takt med nutidens og fremtidens behov og ønsker?

I brugerundersøgelsen inddrages de forskellige brugergrupper der besøger kirkegården. Det vil sige både de besøgende der kommer for at drage omsorg for et gravsted, de der bruger kirkegården til rekreative formål og de der kommer på grund af interesse for de historiske forhold, der knytter sig til kirkegården.

I Sverige er der lavet flere undersøgelser, der belyser brugernes behov. I en undersøgelse fra 1994 af kirkegården som meditativt rum peges der på vigtigheden af, at der i udformningen af kirkegårdene drages omsorg for de besøgenes behov for sorgbearbejdning og eftertanke.

I et igangværende projekt med titlen: "Kyrkogårdsförvaltningens förändrade roll" undersøges unges indstilling til kirkegårde. Der viser sig, at unge i alderen 18 – 20 år, når de skal rangordne forskellige lokaliteter i bymiljøet, placerer kirkegården som nummer 12 af 25 muligheder. Samtidig fremhæver de unge traditionen som vigtig og tillægger det betydning, at der er noget, der ikke forandrer sig.

I Danmark er der lavet undersøgelser af kundetilfredsheden. Disse undersøgelser sigter mod at belyse forholdet mellem gravstedsindehaverne og den ydelse kirkegården leverer. Der er ikke lavet undersøgelser, der belyser brugen af kirkegårde til rekreative formål eller af kirkegårdens betydning i et bredere perspektiv. Mange kirkegårde gør et stort arbejde for at formidle oplysninger om kulturværdierne og inviterer derved til en bredere interesse for anlæggene.

Brugerundersøgelsen tænkes tilrettelagt som en kombination af tællinger og spørgeskemaer, der udfyldes på stedet af personer, der står ved indgangen til kirkegården på udvalgte dage. Vi har tænkt at bruge en metode, som er udviklet af Skov & Landskab (FSL) i forbindelse med undersøgelser af den rekreative anvendelse af skove og parker. Metoden forudsætter en dataindsamling fordelt over året for hvert af de områder, der indgår i undersøgelsen. Som supplement kan man udføre mere dybtgående interviews med udvalgte repræsentanter for de almindeligste brugergrupper. Vi har også planer om at inddrage medarbejderobservationer.

Det indsamlede materiale vil kunne belyse brug, ønsker

og behov hos brugergrupperne. Undersøgelsen kan støtte en bred debat om kirkegårdens funktion i samfundet og belyse den særlige rolle kirkegårde har som anlæg, hvor tiden og følelserne kan rummes og livets store spørgsmål kan overvejes. Samtidigt vil undersøgelsen kunne tjene som et vigtigt værktøj for beslutningstagere og forvaltninger, når små og store ændringer af kirkegårdsanlæggene skal planlægges og udføres.

Planlægning og drift

Andre projektideer, som drøftes i arbejdsgruppen, er rettet mod udvikling og drift. Forandringer i forhold til ændret brug af anlæggene, besparelser og ønsker om rationaliseringer er aktuelle problemstillinger. For at kunne bevare anlæggene som smukke og velfungerende kirkegårdsanlæg, er der behov at tydeliggøre muligheder og konsekvenser af forskellige tiltag. Derfor vil vi gerne bidrage til, at der igangsættes projekter, der belyser hvordan kvaliteten i anlæggene kan sikres samtidigt med at der sker en optimering af driften.

Arbejdsgruppen

Provst Leif Arffmann, Vejle Provsti

Kirkegårdsleder Kåre Rud Nielsen, Odense kirkegårde

Kirkegårdsleder Henning Lektonen, Roskilde kirkegårde

Kirkegårdsleder Jens Thorsen, Vejle kirkegårde

Kirkegårdsleder Lise Schmedes, Ulkebøl kirkegård

Kirkegårdsleder Aksel Stigaard, Holstebro kirkegårde

Kirkegårdsleder Flemming Larsen, Køge kirkegårde

Kirkegårdsleder Niels Mortensen, Kolding kirkegårde

Kirkegårdskonsulent Mette Fauerskov, Valdemar Carlssens tegnestue, Århus

Forskningschef Kjell Nilsson, Skov & Landskab (FSL)

Seniorrådgiver Palle Kristoffersen, Skov & Landskab (FSL)

Seniorrådgiver Susanne Guldager, Skov & Landskab (FSL)